Diweddariad Llechi Cymru

Mawrth 2026

SAFLE TREFTADAETH Y BYD
Llechi Cymru
Wales Slate
WORLD HERITAGE SITE

Cynnwys

1. Prosiect Llewyrch o'r Llechi .... 1.

2. Safle Treftadaeth y Byd .... 5.

3. LleCHI LleNI: Ein Safle Treftadaeth y Byd, Ein Balchder, Ein Dyfodol .... 7.

4. Digwyddiadau i Ddod a Gwybodaeth Bellach .... 8.

Wedi ei ariannu gan
Llywodraeth y DU
Funded by
UK Government

1. Prosiect Llewyrch o'r Llechi

Rhaglen adfywio ddiwylliannol yn Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru, a ariennir gan Lywodraeth y DU. Am wybodaeth gefndir am y rhaglen, gan gynnwys y prosiectau a amlinellir isod, gweler ein hadroddiad blynyddol diweddaraf: **cliciwch yma**.

Hwb Dinorwig

Mae'r ailddatblygiad Yr **Amgueddfa Lechi** ar waith gyda'r hen siop a chaffi wedi eu dymchwel a gwaith strwythurol a chadwraeth yn mynd rhagddi ar y safle. Mae cyfleoedd i fynychu teithiau het galed o'r safle yn cael eu hyrwyddo ar wefan yr amgueddfa, ewch draw i weld y datblygiadau! Mae datblygiadau ar waith rhwng yr Amgueddfa a Llechi Cymru i ddatblygu Gilfach Ddu yn borth ar gyfer gweddill y Safle Treftadaeth y Byd, yn annog pobl i deithio allan i'r cymunedau a thirwedd llechi er mwyn dysgu mwy am ein hanes cyfoethog. Mae'r Amgueddfa wedi bod yn gweithio'n agos iawn efo tîm LleCHI LleNI ar eu gweithgareddau a chafodd rheolwr y prosiect gyfle i gynnal sesiwn efo staff yr Amgueddfa ym mis Ionawr er mwyn rhannu gwybodaeth a chyfleoedd.

Mae gwelliannau **Parc Padarn** yn parhau, gyda gwedd gyntaf gwelliannau i'r maes parcio wedi eu cwblhau, yn ogystal ag agor y bloc croeso newydd a chwblhau'r gwaith cadwraeth ar Inclein A1 a'r cwt weindio. Mae contractwyr wedi eu hapwyntio i ymgymryd â gwaith cadwraeth i adeilad Hafod Owen, ac fe fydd y gwaith i uwchraddio sied Fire Queen yn cychwyn yn fuan.

Bloc croeso, Parc Padarn

Hwb Ogwen

Mae **Neuadd Ogwen** yn mynd o nerth i nerth ers derbyn buddsoddiad Llewyrch o'r Llechi, gyda digwyddiadau amrywiol a niferus yn cael eu cynnal yno na fyddai'n bosib heb y gwaith uwchraddio i ffabrig yr adeilad. Un uchafbwynt o'r misoedd diwethaf oedd medru cynnal digwyddiad 'Un Pnawn Tywyll' fel rhan o raglen gweithgareddau llesiant LleCHI LleNI. Roedd y 'day rave' yn gyfle i ail-greu naws a theimlad y 90au - mewn amgylchedd llawer mwy diogel(!) - gyda delweddau o'r dirwedd llechi yn cael eu taflunio ar waliau'r neuadd. Daeth dros 300 i'r digwyddiad ac roedd yn gyfle i ymgysylltu â chynulleidfa newydd.

Mae gwaith yn parhau ar safle **Yr Hen Bost**, gyda ffrâm yr estyniad yn ei le a gwaith adeiladu yn symud yn ei flaen.

Mae gwelliannau i **Lôn Las Ogwen** hefyd yn parhau, gyda'r twnnel gwartheg wedi ei gwblhau a'r giatiau wedi eu tynnu oddi ar y llwybr er mwyn hwyluso symudedd pobl, mae Pont Sarnau newydd bellach wedi ei osod, ac fe fydd yn agored i'r cyhoedd unwaith mae'r gwelliannau i'r llwybrau gerllaw wedi eu cwblhau.

Un Pnawn Tywyll, Neuadd Ogwen

Pont Sarnau, Dyffryn Ogwen

Hwb Ffestiniog

Mae'r gwaith uwchraddio wedi ei gwblhau ar **Yr Aelwyd**, a'r adeilad wedi ailagor ac yn ganolfan gymunedol fywiog sydd yn croesawu nifer fawr o ddefnyddwyr trwy'r drysau yn wythnosol, yn cynnwys Clwb Ieuenctid newydd gyda 120 o blant a phobl ifanc. Cynhaliwyd agoriad swyddogol o'r adeilad yng nghwmni gwahoddedigion ac aelodau'r gymuned i ddathlu'r llwyddiant.

Mae gwaith wedi cychwyn ar uwchraddio dau adeilad segur ar y **Stryd Fawr**, fe fydd Siop Ephraim a Chaffi Bolton yn cynnig gofod busnes, gofod creadigol a gofod preswyl tra yn cadw cymeriad hanesyddol holl-bwysig yr adeiladau eiconig yma.

Mae **Llwybr Llechwedd** eisoes wedi ei gwblhau, ac yn ddiweddar fe gipiodd Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy (YGC) Wobr Teithio Llesol CIHT Cymru Wales 2025 ar gyfer y cynllun.

Yr Aelwyd, Blaenau Ffestiniog

Gwelliannau Canol Trefi

Mae'r **stribedi llechi** yn Nhywyn a Mhorthmadog wedi'u gosod, mae rhai Tywyn yn cynnwys geiriau gwreiddiol gan y bardd lleol Manon Steffan Ros, a rhai Porthmadog yn cynnwys detholiad o waith bardd Eifion Wyn, wedi eu dethol gan ddisgyblion Ysgol Eifion Wyn.

Mae'r **cynllun arwyddo cerddwyr** bron a'i gwblhau yn Nhywyn, Penygroes, Llanberis a Bethesda, ac ar waith ym Mlaenau Ffestiniog.

Mae'r **gampfa awyr agored** wedi'i gwblhau yn Llanberis a bellach ar agor i'r cyhoedd.

Mae Howard Bowcott ar waith yn creu **cerflun** trawiadol fydd yn dathlu hanes a threftadaeth llechi Llanberis, fydd hwn yn cael ei leoli ger y llyn, a gobeithir ei osod erbyn gwyliau'r haf. Cynhaliwyd sesiwn galw i mewn difyr yng nghwmni'r artist a'r Amgueddfa Lechi yn y Ganolfan Gymunedol yn ystod Mis Chwefror, ble roedd cyfle i fynychwyr rannu atgofion a chyfrannu geiriau i'w cynnwys yn y cerflun, mae sesiwn ymgysylltu hefyd wedi ei gynllunio gydag Ysgol Dolbadarn yn fuan.

Mae pecynnau sain sydd gyda naratif hanes lleol wedi eu gosod ar **feinciau clyfar** ym Mhorthmadog, ac i ddod yn Nhywyn cyn bo hir.

Mae QR codes wedi'u gosod ar **gerfluniau** Hward Bowcott ym Mhorthmadog sydd yn cyfeirio pobl at y dudalen dehongli celf ar wefan Llechi Cymru, y bwriad yw dehongli holl waith celf Llechi Cymru er mwyn creu cylchdaith celf ddigidol trwy'r dirwedd llechi.

Mi fydd **biniau** newydd yn cael eu gosod yn y gwanwyn yng nghanol trefi Llanberis, Bethesda a Blaenau Ffestiniog.

Mae gwelliannau i **Bont Cae'r Ddol** yn Llanberis bellach wedi'u cwblhau.

Sesiwn gymunedol, Llanberis

Cynllun Cadwraeth

Mae'r gwaith cadwraeth yn dirwyn i ben ar safle Yr **Hen Ysbyty Chwarel y Penrhyn**, ym Methesda, er bod rhywfaint o oedi wedi bod oherwydd y tywydd gwael ar gychwyn y flwyddyn! Mae gwaith rhagorol wedi ei gyflawni er mwyn sicrhau sefydlogrwydd a hygyrchedd y safle am flynyddoedd i ddod, wrth gyfuno technegau modern a sgiliau traddodiadol i warchod y strwythur pwysig yma. Mae ymweliadau safle wedi eu cynnal er mwyn rhannu cynnydd y prosiect hefo'r gymuned a rhanddeiliaid.

Cyfarfodydd: Llewyrch o'r Llechi

Mae cyfarfodydd rheolaidd yn cael eu cynnal ym Methesda, Llanberis a Blaenau Ffestiniog, sy'n cynnwys aelodau lleol, cynghorau tref a chynghorau cymuned ac aelodau o fentrau cymdeithasol lleol i ddiweddaru pawb ar y cynnydd y prosiect Llewyrch o'r Llechi ac i wneud yn siŵr ein bod ni yn blaenoriaethu'r pethau pwysig yn y cymunedau gwahanol.

Mae cyfarfodydd efo holl bartneriaid Llewyrch o'r Llechi yn cael ei gynnal pob chwe mis i ddathlu llwyddiannau, rhannu ymarfer da a rhannu diweddariadau cynnydd. Cafodd y diwethaf ei gynnal ym Mlaenau Ffestiniog, gyda chyfle i'r holl bartneriaid gael gweld Yr Aelwyd ar ei newydd wedd.

2. Safle Treftadaeth y Byd

Roedd ein **Digwyddiad Blynyddol Llechi Cymru** (Neuadd Ogwen, Bethesda), yn gyfle i ddathlu llwyddiannau yn Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru, ac roedd y digwyddiad yn llawn.

Un digwyddiad arbennig iawn oedd cynnal **darlith deimladwy a phwerus Dafydd Wigley** am frwydr iawndal llwch y chwarelwyr (Yr Aelwyd, Blaenau Ffestiniog).

Cyfrannodd Cyngor Gwynedd, UNESCO DU, Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Mwyngloddio Cernyw a Gorllewin Dyfnaint a Chroeso Cymru at ein **gweithdy thematig** diweddaraf, gan drafod marchnata a marchnadoedd yn y Safle Treftadaeth y Byd.

Cynhaliwyd y cyfarfod diweddaraf o'n **his-grŵp 'Elwa o'r STyB'** yn Boston Lodge, dan nawdd Rheilffyrdd Ffestiniog ac Eryri (cyfarfod wyneb yn wyneb). Yn ystod taith tywys ar ôl y cyfarfod, dysgodd mynychwyr am y prosiect Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol ddiweddar, sydd wedi adfywio a diogelu'r adeiladau ar y safle.

Darlith, Dafydd Wigley

Grŵp Buddion STyB, Boston Lodge

Ymwelodd staff yr Amgueddfa Lechi ein prosiect cadwraeth yn Hen Ysbyty Chwarel y Penrhyn ar **daith dywys**. Mae'r prosiect yn rhan o'r rhaglen adfywio ehangach Llewyrch o'r Llechi, a ariennir gan Lywodraeth y DU, sy'n cyfrannu hefyd at ailddatblygiad yr Amgueddfa Lechi.

Llongyfarchiadau i **Reilffordd Talyllyn** ar eu llwyddiant wrth ddenu buddsoddiad sylweddol trwy Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol ar gyfer eu prosiect uchelgeisiol i wella cyfleusterau.

Cyfrannodd Llechi Cymru at **Ŵyl Hanes Bangor** gyda phanel trafod (Hanes Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru - wedi'i gadeirio gan Yr Arglwydd Dafydd Wigley, gyda sgyrsiau gwych gan Elin Tomos, Dr Dafydd Roberts a Dr Dafydd Gwyn). Yn ystod y prynhawn trefnodd prosiect LleCHI LleNI weithgareddau ar gyfer cynulleidfaoedd iau.

Cyfrannodd Llechi Cymru at y **digwyddiad Llysgennadon** Gwynedd, Eryri a Chonwy a gynhaliwyd yn ddiweddar yn Boston Lodge.

Ymwelodd amrywiaeth o bartneriaid a rhanddeiliaid â chyfarfod diweddaraf ein **his-grŵp Addysg a Dysgu Safle Treftadaeth y Byd**, ym Mlas Tan y Bwlch. Mae'r sesiynau hyn yn ffordd werthfawr o asesu darpariaeth addysgol gysylltiedig â'r dirwedd llechi ar draws y STyB.

Ym mis Ionawr mynychon ni **gynhadledd** yn Nulyn ar gyfer Safleoedd Treftadaeth Byd posibl yn Iwerddon, a drefnwyd gan Wasanaeth Henebion Cenedlaethol a Llywodraeth Iwerddon. Roedd ein cyflwyniad yn manylu ar ein profiadau yng Ngwynedd wrth ddatblygu a rheoli Safle Treftadaeth Byd. Fe wnaethom hefyd gymryd rhan mewn gweithdai gyda chyfranogwyr.

Bob blwyddyn, mae staff Llechi Cymru a Cadw yn cyfrannu at **gwrs MA Treftadaeth Fyd-eang** Prifysgol Bangor, gan drafod sut mae Safle Treftadaeth Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru yn cael ei reoli.

Cynhadledd, Dulyn. © Archif Ffotograffig, Gwasanaeth Henebion Cenedlaethol, Llywodraeth Iwerddon

Darlith, Prifysgol Bangor

Yn Ionawr cynhaliwyd y cyfarfod cyntaf o'r grŵp anffurfiol **'Caban Dehongli'**. Mae hyn yn gyfle misol i ddod ynghyd am awr i drafod materion dehongli. Mae partneriaid gwahanol yn arwain y drafodaeth gan ganolbwyntio ar bwnc gwahanol bob fis. Nod y sesiynau hyn yw rhannu gwybodaeth ac adnoddau, cynnig cyngor ac arfer da ac i gydweithio.

Cynhaliwyd **Cynhadledd Diwylliant Gwynedd 2026** ym Mhortmeirion yn ddiweddar - cyfle gwych i rwydweithio a chlywed am flaenoriaethau'r sector ar gyfer y cyfnod nesaf. Roedd hefyd yn wych gweld prosiectau Llechi Cymru yn cael eu cynnwys ymhlith y diweddariadau.

I nodi **Diwrnod Addysg Ryngwladol UNESCO**, gwnaethom ystyried ein darpariaeth addysgol bresennol. Mae Llechi Cymru wedi datblygu adnoddau addysgol gyda phlant a phobl ifanc o gymunedau llechi. Dros y 18 mis diwethaf, rydym wedi gweithio gyda dros 1,000 o ddisgyblion ysgol yn ystod gweithdai ar draws Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru. Rydym hefyd yn cyfrannu at MA Treftadaeth Fyd-eang Prifysgol Bangor, yn darparu sesiynau ar gyfer prifysgolion eraill ac yn cefnogi prosiectau ymchwil ôl-radd.

Gweler cofnodion ein cyfarfod diweddaraf Bwrdd Partneriaeth Llechi Cymru **yma**.

Gwnaed yn bosibl gan Cronfa Treftadaeth
Made possible with Heritage Fund

3. LleCHI LleNI: Ein Safle Treftadaeth y Byd, Ein Balchder, Ein Dyfodol

Llongyfarchiadau i'r **prentisiaid ifanc** o ysgolion cynradd dalgylch Dyffryn Nantlle bu'n lansio arddangosfa o'u gwaith celf yn Yr Orsaf yn Rhagfyr 2025. Mae'r arddangosfa yn ffrwyth gwaith prosiect efo'r artist a ffotograffydd Carwyn Rhys Jones i gasglu hanes llafar a thynnu lluniau o gyn-chwarelwyr. Mae ffilm hyfryd o'r prosiect ar ein sianel YouTube yn **fan hyn**.

Diolch i'r teuluoedd ddaeth yn llu i'n **sesiynau STEAM** ar y cyd efo Sbarduno a Llyfrgelloedd Gwynedd yn ystod hanner tymor Chwefror yng Nghaernarfon, Porthmadog a Thywyn. Cafodd y plant gyfle i greu lamp lafa wrth ddysgu am ddaeareg tirwedd Llechi Cymru.

Bu'r Swyddog Dysgu a Datblygu LleCHI LleNI yn arwain 12 o weithdai i ysgolion rhwng Ionawr a Mawrth mewn cydweithrediad â Chwmni Fran Wen, Amgueddfa Lechi Cymru, Gwasanaeth Archifau Gwynedd ac MSparc. Diolch i ysgolion Cefn Coch, Borth y Gest a Glancegin am eich croeso. Mae esiampl o'r gweithgareddau yng Nghefn Coch i'w weld ar ein sianel YouTube yn **fan hyn**.

Cynhaliwyd sesiynau bywiog gyda'r **rapiwr a bit-bocsiwr Mr Phormula**, yn unedau iaith ysgolion uwchradd Tywyn, Eifionydd a Thryfan ym mis Mawrth. Roedd yn gyfle i ddysgu am hanes a geirfa'r chwarelwyr tra'n gwella eu sgiliau iaith Gymraeg.

Mae'r cynllun **Llysgenhadon Llechi Ifanc** wedi cychwyn ar y cyd efo Gwasanaeth Awyr Agored yr Urdd. Bydd bobl ifanc 13-16 oed yn cael cyfle i ddod ynghyd yn fisol i grwydro'r dirwedd llechi, dysgu am y dreftadaeth a datblygu amryw o sgiliau. Ym mis Chwefror roedd y criw wedi treulio dydd Sadwrn syfrdanol o heulog yng Nghwmorthin gyda Heneb yn dysgu am hanes yr ardal.

Llysgenhadon Llechi Ifanc

Prentisiaid Ifanc

4. Digwyddiadau i Ddod a Gwybodaeth Bellach

Gwiriwch ein tudalennau cyfryngau cymdeithasol ac **Eventbrite** am ddiweddariadau.

27/03/2026	Taith Gerdded a Thrên efo Dafydd Gwyn (taith gerdded), Abergynolwyn
06/04/2026	Caban Clud a Charped Hud (sesiwn i deuluoedd), Llyfrgell Tywyn
11/04/2025	O'r Llechi i'r Lli 1 (taith gerdded hanes a natur), Dinorwig i Brynrefail
18/04/2025	Taith gerdded er cof am Gareth Roberts (hanes), Rhiwlas
09/05/2026	O'r Llechi i'r Lli 2 (taith gerdded hanes a natur), Brynrefail i Lanrug
23/05/2026	Gweithdy Ffotograffiaeth efo Carwyn Rhys Jones, Abergynolwyn
30/05/2026	Dro Meddylgarwch efo Leisa Mererid, Bethesda
11/06/2026	Darlith hanes Eglwys Glanogwen a'r diwydiant llechi, Bethesda
13/06/2026	O'r Llechi I'r Lli 3 (taith gerdded hanes a natur), Llanddeiniolen i'r Felinheli
20/06/2026	Troedio Llechi'r Enfys (taith gerdded Mis Balchder), Coed Dinorwig, Llanberis
04/07/2026	Darlith efo Dr Dafydd Gwyn, Tyddyn Mawr, Cwmystradllyn
09/08/2026	Ein treftadaeth, gemau a chreu (sesiwn i ddysgwyr Cymraeg) Llyfrgell Tywyn
24/08/2026	Troedio Tir y Doctor Dail (Thomas Parry). Taith gerdded hanes a natur i oedolion a phlant 10+), Tregarth
26/08/2026	Gweithdy'r Doctor Dail (Thomas Parry). Gweithgaredd llesiant i oedolion a phlant 10+), Tregarth

Ar gyfer y wybodaeth ddiweddaraf, dilynwch ni ar ein cyfrifon cyfryngau cymdeithasol (cliciwch yr eiconau isod). E-bost: **llechi@gwynedd.llyw.cymru**. Gwefan: **www.llechi.cymru**.